

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Tipuri sociale.

Este adevărat că fondul sufletesc al omului a rămas același, însă nu tot astfel este în ceiace privește *forma* în care el se manifestă. Ea variază mai mult sau mai puțin dela naționalitate și dela o epocă mai mare sau mai mică la alta.

Deacea este nevoie ca în fiecare secol să fie psihologi și artiști, cari să zugrăviescă tipurile clasice din timpul și locul în care dinșii trăesc. Prin aceasta am avea un fel de sinteză psihologică a unei societăți o-menești dintr'un moment dat, — sinteza care ne-ar lumina mai mult poate decît descrierile pur și simplu *analitice* și dispartate ale unei anumite societăți.

Aceasta face imensitatea operei literare a lui *Balzac*; aceasta constituie celebritatea lui *La Bruyère*.

Ca să ne facem o idee despre felurimea formelor subt cari ni-se înfățișează un fond sufletesc comun, este destul să cumpărăm felurite tipuri de avari din epoce și societăți deosebite. Intr'un fel ni-se înfățișează *Eucion*, avarul lui Plaut; într'altul *Harpogon* al lui Molière, într'altul *Shylock* al lui Shakespeare, *Gobseck* al lui Balzac, *Ralph Nickleby* al lui Dickens, sau acela descris de Gogol în *Sufletele moarte*.

Fiecare dintre dinșii poartă ștampila timpului și mediului în care au trăit.

Sînt însă unele tipuri, cari oglindesc mai cu seamă trăsăturile caracteristice ale unei anumite categorii sociale dintr'o epocă anumită.

În ele nu sînt intrupate patimi adînci, dar mai mult o mentalitate anumită, formată prin niște împrejurări sociale.

Acestea sînt așa numitele *tipuri de actualitate*. Durata lor este iute trecătoare. Căci odată împrejurările schimbate, se schimbă și ele, lăsînd locul altor tipuri, cari vor avea aceiași soartă.

În zugrăvirea tipurilor de acest fel a excelat maestrul *Caragiale*. În *Cetățeanul turmentat* ne-a zugrăvit o întreagă categorie socială dela noi, caracterizată prin brutalitate, inconștiență și ridicul, în *Conul Leonida*, pe burghezul naiv și ignorant, lipsit absolut cutotul de puterea discernămîntului și care crede orbește celce vede scrise la gazetă, sau celece-î debitează dela tribuna întrunirilor publice vre-o voce răgușită a unui orator de ocazie. Însfîrșit, nimeni mai bine ca dînsul n'a zugrăvit pe mahalagiu,

pe mitocan și pe politicianul de provincie din a doua jumătate a veacului trecut.

Însă din nenorocire, toate aceste tipuri din actuale încep a trece treptat-treptat în domeniul *istoriei*. Și nici că se putea altfel, fiindcă ele intrupează îndeosebi moravurile și mai ales *năravurile* unei epoce, cari se știe cît de schimbătoare sînt.

Nu totastfel este cu un *Werther*, un *Hamlet* etc. *Hamlet* mai cu seamă va fi mult, foarte mult timp, încă de actualitate. Căci particularitățile lui sufletești sînt dîntre cele cari nu schimbă atît de ușor. Ba poate că în timpul de față, *Hamlet* este mai de actualitate decît aproape acum 5 secole. Ceiace caracterizează geniile mari, este că ele depășesc cu mult timpul în care trăesc.

Toate tipurile caracteristice, printr'o puternică modalitate a părții afective, vor dura mai mult. Pecînd toate cari intrupează mai cu seamă un anumit fel de-a fi, o anumită mentalitate a unei categorii sociale, sînt expuse la o mai răpede peire. Cauza este cea pe care-am aratat-o și anume că simțirea este supusă schimbărei mai puțin decît inteligența.

*

Cînd i-am spus unui cunoscut că am intenția să scriu un studiu asupra *Colomniei și Lingușirei*, dînsul mi-a spus că prin aceasta îmi voi face dușmani pe toți cei cari lingușesc și colomniează — decî pe foarte mulți.

Dac'am avea în vedere considerente de acest fel, ar trebui să stăm cu brațele încruciate. Însă ceice se îndeletnicesc cu studii de asemenea natură, sînt obligați să nu urmăriască răzbunarea; ei sînt ținuți să facă operă de *profilaxia socială*, arătînd celorce nu sînt în stare să vadă prin ei înșiși, relele apucături și tristul adevăr, care se ascunde adeseori subt aparență înșelătoare.

Pecînd felurile de manifestare ale bună-tății sînt foarte restrînsă, ale reuțății sînt dimpotrivă, foarte variate. Astfel se și explică dece, îndeosebi, acestor din urmă, li-se dau mai mare atenție. Dealtfel lucrul este și mai trebuincios. E necesar să evidențiem răul pentru a face pe oameni să se feriască. Deacea și tipurile, cari formează obiect de studiu sînt îndeosebi, dintre cele vătămătoare societății și nu dîntre celealalte.

Amoralii de toate felurile mișună. Ceiace-î face mai periculoși este că mulți dintre dinșii „operează” în *complicitate*, pătrunși fiind și ei de adevărul zicătoarei, că „unirea

face puterea”. Astfel observăm adeseori pe funcționarii ariviști organizați în *coterii*, ear ariviștii și paraziții politici se grupează în *camarile*. Așa încît lupta de dus în potrivă-le, *individual*, este aproape cu neputință. Celce ar încerca-o, ar fi debunăseamă doborît și chiar compromis moralmente prin fel de fel de intrigî, tertipurî și calomnii. Din nenorocire, mai des triumfă riul asupra binelui decît dimpotrivă.

Singurul mijloc de luptă cu folos este unirea. Complicității amoralilor trebuie opusă *solidaritatea* oamenilor de omenie.

Însă spre marea lor pagubă, aceștia nu sînt toți pătrunși de foloasele solidarității. Unii se lasă amăgiți de niște foloase trecătoare cu cari îi momesc amoralii interesați, alții sînt prea lași; ear alții nu vād în destul de limpede realitatea. Ei nu-și dau destul de bine seama cîtă necurătenie se poate ascunde subt masca unei corectitudinî de paradă și nici nu știu ce sînt în stare cei cari li-se înfățișează subt aparența de oameni cum se cade.

Îndeosebi, acestor necunosători sau mai bine zis, naivi, le poate fi mai de folos descrierea feluritelor tipuri sociale — mai ales ale celor amoralii. Ceiace dinșii nu pot vedea, să le arătăm noi. Să le perindăm pe dinaintea ochilor pe *amoralul cinic*, care, lipsit de cea mai mică umbră de rușine, își etolează murdăria sufletească, — pe *amoralul fățarnic*, care își ascunde sufletul necurat subt aparența înșelătoare a tuturor virtuților, — pe *cuceritorul de inimă*, care jucînd cu măestrie *comedia amorului*, prinde în mreje numeroase victime, pe cari apoi le aruncă nepăsător în brațele desfriului, sau... în brațele morței, — însfîrșit pe toți cei cari prin mijloace *piezișe* vînează situații și satisfacții nemeritate, și, mai pre sus de toate, cîștigul fără muncă, pe care foarte des îl capătă, pecînd cei cari muncesc fără niciun folos, sînt puzderie.

... Și să le spunem: *Eată oamenii*, în trista și desgustătoare lor goliciune. De atitudinea noastră, oameni corecți, atîrnă că numărul lor să crească ori să se micșoreze. Demascați-î la rîndul vostru, urmăriți-î pas cu pas și chiar dacă uneori sînteți expuși la atacurile lor nedrepte și infame, consolați-vă cu convingerea că ați contribuit întrucîtva să proectați puțină lumină asupra murdăriilor vieții lor. Și să mă credeți, nu este tocmai puțin.

N. Zaharia.

(Sfîrșit).

Raglanuri,
pardisiuri,

ghete, pentru bărbați, femei și copii,

galoși,
pălării,

paltoane, geamantane

au ajuns, în mare depozit, la firma

Telefon Nr. 38.

IULIU WEISS în ORAVIȚA

Patriotismul lui Eminescu.

Din epoca de tinerete și de gazetarie a lui Eminescu, ne-a rămas un șirag de cugetări despre naționalism și cosmopolitism, împrăștiate în maldărul de manuscrise dăruite academiei de d. Maiorescu, altele strecurate în articole politice ale ziarului unde acest genial poet a fost ca redactor.

Toate aceste gândiri în curgerea vremei au trecut neobservate, sau cel puțin făcând efectul unor impresii trecătoare, fără să se știe că în ele poetul și-a chintezat tot simțământul, toată căldura sufletului său pentru relevarea unui ideal.

Din această cauză s'au creat injurul lui o mulțime de legende, care îi atribuiu o mai mică valoare literară decât lui Alexandri, numai din faptul că „nota națională” în poeziile sale nu cuprindea un accent pronunțat de sinceritate și entuziasm patriotic, ca în scrierile bardului dela Mircești.

Acest lucru își are explicarea. Căci atunci, ca și astăzi, naționalismul era toga care acoperia goliciimea sufletelor dornice de-a ajunge la înalțimii culminante, în delirul unui patriotism demagogic.

„Mi-e rușine să fiu Român! Dar ce fel de Român! Român care vrea a-si fi însușit monopolul, privilegiul patriotismului și al naționalității — așa Român de paradă mi-e rușine să fiu. Naționalitatea trebuie să fie simțită cu inima și nu vorbită numai cu gura. Ceiace simte și se respectă adânc, se pronunță arareori! Hebreii cei vechi n'aveau voie să pronunțe numele D-zeului lor! Iubesc poporul românesc fără a iubi pe semidoctii și superficialitățile sale.”

Pelungă acel naționalism de paradă cristalizat în unele firii, se găsiu și de acei carli luptau pentru cosmopolitism. Educați la școala strănismului, încălziiți la soarele unei civilizații prea înaintate, doriau să arunce și pe pământul nostru semințele acestei plante exotice ce nu va putea rodi niciodată.

„Oamenii noștri, spune dînsul, sînt de-un cosmopolitism sec, amar, sceptic — ba și mai mult: au frumosul obicei de-a iubi ori ce-i străin, de-a urî tot ce-i românesc. Noi am rupt-o cu trecutul, fie ca limbă, fie ca ideie, fie ca mod de-a privi și a cugeta, căci altfel n'am putea trece în ochii Europei de națiune civilizată. Nimeni nu caută aicea de a fi aceia ce trece. Vezi la noi istorici, ce nu cunosc istoria, literați și jurnaliști ce nu știu să scrie, actori ce nu știu juca, miniștri ce nu știu guverna, financiarî ce nu știu calcula, și deaceia atîta hirtie mășgălită fără niciun folos, deaceia atîtea țipete bestiale cari umplu atmosfera, deaceia atîtea schimbări de minister, deaceia atîtea falimente. Vezi afla mai lesne oameni ce pun la vot existența lui Dumnezeu — decât suflete înamorate de limba și datinele străbunilor lor, decât inimii cari să iubiască caracteristica cea expresivă a poporului nostru, minți ocupate cu chestiunile de viață ale acestui popor, căruia îi scriem pe spete toate fantasmagoriile falsei noastre civilizațiuni.”

FOILETON.

Povestea „zinelor” (lelelor).

A fost odată ca niciodată, că de n'ar fi fost, nu s'ar povesti.

A fost odată un împărat mare și puternic, care avea doi băieți pe care îi iubia foarte mult. Necruțarnica moarte puse însă capăt zilelor băiatului mai mare. Împăratul, care nu se afla acasă cînd se întîmplă aceasta nenorocire, aflînd de dînsa, se înapoie aproape mort de inimă rea. După trei zile se făcu îngroparea corpului neînsuflețit.

Singura mîngăiere a împăratului rămase acum băiatul cel mic, al cărui nume era Elon. Lui Elon îi plăcea să facă ieșiri prin munți, dar mai mult îi plăcea să facă vînători. Pentru aceasta în fiecare zi pleca prin păduri de vîna: ear cînd se întorcea seara acasă, aducea vînat de îndestula toată curtea tatălui său.

Intr'o zi plecă ca de obicei la vînătoare într'o pădure vecină. Pe drum se întîlni cu o babă bătrînă, care deabia se mai ținea pe picioare și care-i zise:

— Nu merge mai departe, Elon, ci întoarce-te acasă, că ai să-ți faci inimă rea.

— Lasă-mă în pace, srijito, răspuse Elon, care plecă mai departe, neținînd socoatela de spusele babei.

Un adevăr pe care poetul ni-l prezintă într'o iconă de actualitate, un adevăr din care reiese indignarea și amărăciunea lui asupra acelora cari au înțeles să facă din naționalism o armă personală, un scut pentru apărarea nemerniciei lor.

Dar despre: *Eminescu și literatura populară, Concepțiile sociale și politice ale lui Eminescu, Filozofia vieții, Eminescu, și Patriotismul*, cititorul le va găsi publicate „Albumul Comemorativ” pe care librăria Ilescu, Grossu et Comp. îl va scoate în ziua de 16 a. c.

ECONOMIE.

Criza însoțirilor române din Bucovina.

Speranța căreia i-am dat expresiune în numărul nostru penultim, că cu concursul guvernului, a fondului religios și a altor factori chemați, criza însoțirilor economice române din Bucovina va putea fi delăturată, durere, nu s'a împlinit. Conform ultimelor știri, o conferență recentă ținută sub prezidiul mitropolitului Vladimir Repta și la care au participat toate capetenile bisericesti și toți deputații români, fără deosebire de partid, a ajuns la concluziunea, că orice acțiune de salvare este imposibilă și falimentul este inevitabil.

Centrala, care deja de mai multă vreme s'a clătinat, s'a prăbușit deci, și cu ea deodată cad aproape toate însoțirile sătești bucovinene, cauzînd ruina materială a zeci de mii de țărani români.

Prăbușirea centralei însoțirilor economice din Bucovina însemnează pentru frații noștri bucovineni o adevărată catastrofă, nu numai economică, ei și națională, prin care se nimicesc rezultatele unei munci încordate de zeci de ani, și ale cărei consecvențe triste azi sînt încă incalculabile. Ea nu va rămîne fără efect și asupra mișcării cooperativei din alte părți, îndeosebi dela noi, căci a compromis pentru un timp oarecare mișcarea aceasta, în sine bună și salutară — subț o îndrumare bună și conștientioasă.

Ce a cauzat dezastrul băncilor populare din Bucovina? Angajarea peste puteri a mijloacelor lor proprii și a creditului lor disponibil în întreprinderi mari industriale, în special în negoț cu lemne. Abătute prin conducătorii lor în mod prea ușuratic dela menirea firească, ce o are și trebuie să o aibă fiecare însoțire sătească, de a servi trebuințele de credit în cercul restrîns ale sediului ei, însoțirile bucovinene au intrat prin centrala lor în speculațiuni, rezervate prin mărimea capitalurilor, ce le reclamează și ce riscă, marilor întreprinderi pe acții sau private, constituite anume în acest scop.

Lipsa de specialiști proprii, de absolută încredere, și a unui control sever al activității acestora, înfine nenorocoasa legătură de credit cu „Banca centrală a casselor de păstrare veche”, care la un moment dat a abzis creditul de mai multe milioane acordat centralei, au fost atîtea momente, cari în mod fatal au împins Centrala din Bucovina acolo unde, durere, o vedem astăzi.

Merse ce merse și se întîlni cu un pitic, care avea o barbă ce-i trecea de briu și care-i zise la rîndul său:

— Nu merge, Elon, mai departe, că ai să te căești amar.

— Lasă-mă în pace, pocitanie, că-ți dau un pumn de te dai peste cap, îi zise Elon și acestuia.

Plecînd mai departe în pădure, începu să vîneze în dreapta și stînga. După ce vină el ce vină, se duse de se culcă la umbra unui arbore mare și stufos, ce se afla la marginea pădurei.

Deodată sări drept în picioare.

Ce era?

Elon visase că durmind odată în grădină, veni un șarpe fioros, nevoe mare, care-l mușcă de piciorul drept. El nu spuse împăratului nimic de cele întîmplate, crezînd, că va putea scăpa ușor, dar se înșelă, deoarece șarpele fu veninos. Rana începu să se învinețiască și Elon, văzînd că nu e de șagă, spuse împăratului nenorocirea ce i-se întîmplase. Tată-său trimise după cei mai învățați oameni din împărăția sa, dar toți spuseră, că rana nu se poate vindeca fiind prea tirziu.

Trînzindu-se și venind acasă, spuse împăratului ceiace visase subț arborele din marginea pădurei. Împăratul, care era acum necăjit, nici nu băgă în seamă spusele fiului său.

În zilele următoare i-se întîmplă același lucru. Văzînd Elon, că nu e de șagă și că trebuie să fie

Direcția greșită de dezvoltarea, ce au luat-o în ultimii ani însoțirile economice din Bucovina, resp., centrala lor, a fost urmărită cu îngrijorare și de cercurile financiare dela noi, și temurile lor, cum vedem, s'au adeverit mai curînd, decât ar fi crezut. Căci, cum zice foarte nimerit și „*Tribuna*”, „diletantismul”, la care noi mai adugem rîvna de îmbogățire prea repede, nu se răzbuună pe niciun alt teren mai fără milă, ca tocmai pe terenul economic. „*Rev. Ec.*”

Statistica animalelor domestice.

În Anglia sînt 31.751.777 capete de oi; în Franța 17.450.380 și în Germania 7.773.710. În Germania sînt 3.533.970 capre (țapi capre și iezi); în Franța 1.424.870 și în Insulele Britanice 600 mii numai. Carnea de capră nu-i plăcută Englezilor și în Franța asemenea nu-i mult prețuită.

În Anglia sînt 11.720.546 boi, vaci și viței; în Franța sînt 14.239.630, în imperiul german 20.630.544. Cifrele acestea se explică prin cantități enorme de carne conservată ce se importă în frigofere, care dince-înce înlocuiește producțiunea națională în piețele din cele mai multe orașe ale Angliei.

În Anglia sînt 3.400.000 cai, pecînd în Franța sînt 4.600.000, ear în Germania 5.500.000

În Anglia sînt 85.000 asini; în Germania 19.642; în Franța asinii se înmulțesc dince-înce mai mult, ajungînd la un total de 363.000.

În România, după statistica din 1907, se aflau 5.104.506 oi, 2.585.205 bovidee, 807.704 cai, 190.703 capre și 4.684 asini.

FELURIMI.

Caravanele din Tripolis. Din Tripolis pleacă toate caravanele mari, cari au să treacă peste deșertul african de nord, ca să ajungă la țirgurile Sudanului din Africa centrală. Comerțul caravanelor, în împrejurări norocoase, produce câștiguri considerabile. Dar se înțelege, este împreunat și cu mari primejdii. Caravanele, cari străbat pustiul Saharei, nu arareori au cîte o mie de cămile, și afară de acestea o mulțime de măgari, capre și oi. După un drum de vre-o trei sute de mile germane de-alungul pustietății, caravana sosește la cel dintăi țîrg însemnat din Sudan. În drum se prăpădesc aproape totdeauna multe animale, uneori și oameni. Marfa transportată este cea mai variată: lînă, bumbac (mai ales englezesc), mătăsă, mărgele, sticlărie, zahăr, droguri, ceai ș. a. Toată marfa aceasta se vinde în schimb pentru produsele Sudanului, dintre cari cele principale sînt: osul de elefant, penele de struț, pravul de aur, diferite piei și altele. Citeodată trece un an întreg, pînăcînd caravana se întoarce din Sudan, aducînd adesea cu sine o povară în valoare de trei patru milioane cor. Pericolul cel mai mare pentru caravane este uraganul de năsip, care durează uneori 6 — 7 zile. Grozăvenia unui uragan al deșertului nu se poate descrie.

vr'o drăcie la mijloc, nu se mai duse în acel loc, ci stătu acasă.

Trecuse multă vreme dela cele întîmplate în pădure și lui Elon, care uitase acel vis, îi veni din nou gustul se plece earășî după vînat.

Intr'o zi călduroasă de vară, Elon plecă prin niște munți îndepărtați de palatul împăratului, pentru a găsi ceva vînat mai mare, căci i-se urise tot omorînd la paseri. Sui el pînă dincolo de jumătatea muntelui, și stătu să se mai odihniască pe o buturugă, că tare obosit mai era. Stînd el așa, zări într'o scorbură, formată de trei stînci, o lumină așa de strălucitoare, de la soare te puteai uita, dar la dînsa ba! După ce se onihni, plecă înr'acolo ca să vadă ce este. Apropiindu-se de scorbură, putu desluși că acolo se află un castel mareț, alcătuit numai din sidef, și încunjurat de șase turnuri de chihlibar. Își luă inima în dinți și intră înlăuntru; dar mare-i fu mirarea cînd văzu douăsprezece zîne (erau lelele, zîne rele,) ce făcuseră o horă și jucau și opt ingerași drăguți, cari cîntau din fluer niște doine, că de le-ai fi ascultat, cît le-ai fi ascultat, și tot nu te-ai fi săturat de ele. Cum îl văzură zînele își curmară jocul, veniră la dînsul și începură să-i spue cîte și mai cîte vorbe ademenitoare. După ce-l luară cu dînsel într'o grădină, ce se afla la spatele castelului, începură să cînte fel de fel de cîntece și să joace fel de fel de jocuri. El, care pînă atuncî nici nu știa ce va să zică a cînta și a juca, căci tată-său nu-i dedea voie

CRONICA.

Alegerea de protopresbiter al tractului Bisericii-albe se va face la 14 Noembrie st. n. sub conducerea vrednicului protopresbiter P. O. D. Traian Oprea din Verșeț.

Prof. Dr. Petru Barbu, directorul „Băncii populare” din Caransebeș, a petrecut o zi în orașelul nostru.

Însfîrșit, după atîtea trăgănări, chestia luminei electrice a orașului nostru a intrat într'o fază nouă. Incurînd se va instala prin firma solidă care a întreprins, și va și termina încurînd, luminația electrică a Bocșei-montane. Vom reveni.

D-nul *Mihai Tismonariu* cu d-șoara *Elena Păștilă* își vor serba cununia la 5 Noembrie st. n. c. în biserica ort. rom. din localitate. Multe felicitări!

Concertul împreună cu teatru din 22 curent, dat de „Oraviczaer Muzik- und Gesangverein”, a fost ridicat mult prin punctul de forță: cîntecul artistic la vioară al blăjinului și simpatiful nostru prieten *Carol Kanz*, care atît în Op. 6. „Souvenir de Moscou”, Deux Airs Russes, cît și în „Souvenir” de Fr. Drdla a fost la înălțime. D-nul *Kanz* este înadavăr o podoabă a orașelului nostru, vestit pentru îndeletnicirile sale artistice, cum nu se mai pomenește pe alocurea într'un oraș de provincie. În teatrul „Guten Morgen, Herr Fischer!” au excelat îndeosebi d-șoarele *G. Bartu* și *G. Szentpály*; au fost însă destul de bine și d-șoarele *Louise Kaufmann*, *Eva Rückert*, cum și d-nii *Iosef Haring* și *Ion Baiaș*.

†. Doi cărturări români au cercat și ei să se dea în firgovină, cu cereale și arendări de pămînt. Neizbutind cu întreprinderea, și-au pierdut nu numai bănișorii, ci și viața. După încetarea din viață a bradvoinicului *Vasile Mărgineanu*, funcționar de bancă în Oravița, în scurtă vreme după dînsul, tot de inimă rea, a murit și tovarășul său, harnicul învățător *Gheorghe Bujigan* din Deliblata. Munte de om și dînsul, a închis ochii Joi în etate de 41 ani. A fost, sărmanul, un învățător harnic, cu merite neperitoare atît în urma activității sale școlare și extrașcolare, cît și ca autor al prețioasei cărți „Cantorul bisericesc”. Zbuciumul fără seamăn al neizbutirii cu întreprinderea aceasta economică, i-a sturț nu numai tot ce avea după suflet, ci în cele din urmă — și viața, rămînîndu-i fără scut soția și bietele fetițe, cărora le transmitem și pe calea aceasta sincere condoleanțe.

La *Greovaș* s'a găsit o țărăncă, închisă în casă, moartă lingă vatra focului, cu fața și minile arse scrum, probabil aprinzîndu-se din petrolul cu care a vrut să ațîțe focul, un obicei prost care a răpus mai multe vieți prin aceste părți.

Vicecolonelul de stat major *Gheorghe Domășneanu*, originar din Domașnia (Banat), unul dintre cei mai iscusiți ofițeri ai monarhiei, a fost numit președinte al secției V. la ministerul de război. Sincere felicitări!

Aviatorul nostru inginer *A. Vlaicu* a fost decorat de Regele Carol, pentru zborul său din Iași, cu „Coroana României” în gradul de cavalier.

Soldatul *Petru Rosman* din Fiume, fiind lunatic, a căzut noaptea din al doilea etaj al casarmei, și găsit dimineața mort.

Prima tragere a loteriei Ligei cult. se va face la 21. Noembrie 1911.

Cutremurul de pămînt, semnalat de institutul sismologic din Budapesta, s'a simțit ușor Duminecă noaptea și prin părțile noastre.

Teatrul național maghiar din Cluj a fost invitat să dea cîteva reprezentații la București, fără a da de pedecă ca în alte țeri.

La *Broșteni* un țaran ducîndu-se, în amurgul serii, se vadă ce se petrece într'o casă unde a auzit ceartă, întorcîndu-se înapoi, la o cotitură de drum a fost prispit de un dușman care, prin șapte împunsături de cuțit, i-a stins viața. Criminalitatea în satul acesta, din imediata apropiere a Orăviții, e înfiorătoare. 38 de delicvenți sînt în momentele de față închiși pentru omor și folomocărie.

La *Vranî* un băețandru trecînd peste un gard în vecinî, i-s'a slobozit o pușcă-flobert ce o ținea subsioară, curmîndu-i viața.

Arhiducele *Carol Ferdinand*, fratele moștenitorului nostru de tron, a primit îngăduință dela Maj. Sa, ca abdicînd de rang și titlu, să ia în căsătorie pe fata consilierului de curte *Zuher*. *Carol Ferdinand* va lua numele de *Burg. Maj.* Sa a sigurat fostului arhiduce o rentă anuală de 40.000 cor.

Vineri seara a izbucnit în Sтамbul un mare incendiu, care a prefăcut în cenușe mai multe sute de edificii publice și particulare. După informațiunile poliției se crede că acest incendiu e datorit imprudenței. Mai mult de 50 de pungași au fost arestați în timpul incendiului.

Ministrul de interne ofere 2000 cor. pentru descoperirea hoților din Munții Făgărașului.

Tînărul *Andrei Iovanița* din Jadanî (Banat), absolvent al academiei comerciale din Budapesta, a dat examenul final la academia din Liège (Belgia) cu „grande distinction”. Inafară de românește, stăpînește limbile germană, maghiară, franceză și italiană.

Locot. *Sandu Vlad* (fratele d-nului Dr. Aurel Vlad) a fost distins de M. Sa cu „Signum laudis” pentru merite militare. Multe felicitări.

D. Ioan Mezei, jude la Curia din Budapesta, a cerut să fie trecut la pensie.

În comuna *Slobozia* (România) o țărăncă a înghițit un șarpe, umflîndu-i-se colosal abdomenul, a fost trimisă la spitalul Colțea pentru operație.

Aviatorul *Molla*, cunoscutul pilot dela aerodromul din Chitila, a călătorit dela Reims la Mourmelon, împreună cu 5 pasageri pe un biplan Sommer.

D-șoara *Veronica Cretiu* din Uzdin (Ozora) și d-nul *Romulus Săbău* (Folt) fidanțați. Felicitări!

La *Girboveș* (Almăj) a încetat din viață *Maxim Novacovič*, teolog de cursul III. Odihniască în pace!

Conzistorul din Arad a decis scrierea concursului pentru un *revizor școlar* diecezan, cu 2400 cor. salar, 500 cor. chirie, și, înafară de spese de călătorie, 8 cor. pentru fiecare vizită școlară.

Negustorul *Luca Cielovici* din Belgrad, originar din Hertegovina, a dăruit universității din Belgrad 10 milioane.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**

Redactor-responsabil: **Ilie Oravițanu.**

„POPORUL”

instituit de credit și economii societate pe acți în Lugos.

Convocare.

Fiind terminul de semnare la a III-a emisiune de acți expirat, domni acționari ai institutului de credit și economii „Poporul” societate pe acți în Lugos, pe baza §§. 6. 19, 21, 30 și 34 din statutele institutului se invită la

adunarea generală extraordinară,

care să va ține în 17 Novembre 1911 st. n. la 3 ore p. m. în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Designarea unui notar și alor 3 verificatori pentru protocolul adunării generale.
2. Ratificarea definitivă a înmulțirii capitalului.
3. Modificarea delipsă a statutelor în urma înmulțirii capitalului social și
4. Eventuale propunerî.

Lugos, 20 Octobre 1911.

Direcțiunea.

N. B. Domni acționari, cari doresc a lua parte la această adunare generală extraordinară sînt, conform §. 24 din statute, rugați să-și depună acțiile sau titlurile provisorii până în 15 Martie 1911 la cassa institutului.

la asemenea lucruri, acum jucă și cîntă ca și cum ar fi fost împins de o putere nevăzută. După ce petrecură cîțva timp așa, zinele îi ziseră:

— Elon, du-te acasă, dar nu spune nimic tatălui-tău, din cele ce-ai văzut și ai auzit astăzi aci, și mine să vii earăși.

Elon ascultă cele spuse de zine și făcu în-tocmai după cum ele îi ziseră.

A doua zi spuse tatălui-său că se duce la vînătoare, și el umblă până ce vînă ceva, ca să nu-i zică împăratul că a umblat de geaba, cînd se va întoarce seara acasă, ear după aceea se duse fuga la zine, unde petrecu până la aceeași oră, ca și erî, cînd zinele fi ziseră din nou:

— Du-te acasă, Elon, și mine să vii earăși.

Trecură la mijloc vre-o 12 zile, și Elon începu să se mire că dece zinele fi spuneau să plece la aceeași oră.

Această curiozitate îl făcu să se asandă într'o zi spre a vedea ce vor face ele.

În ziua următoare, cînd zinele îi ziseră să plece, el se făcu că pleacă, dar se ascuise după o buturugă mai mare.

Cînd socotiră zinele că el s'a depărtat, începură să cînte:

„Haî sus, haî sus,
„C'a venit vremea de sus.
„Haî sus, haî sus,
„C'a venit vremea de dus”.

Deodată un nor veni și ridică castelul mareț împreună cu zinele și cu copilașii.

Elon rămase nițel zăpăcit, dar după ce-și veni în fire, o tuli spre casă. După un timp Elon începu a slăbi de dorul zinelor, dar lui îi era frică să se mai ducă la dînsese. Atunci tată-său trimise după cei mai mari învățați din împărăția sa, dar toți spuseră că i-a călcat piciorul pe unde nu e dat omului să calce. Atunci Elon își aduse aminte de acele versuri ce le spusese zinele și deodată începu a cînta:

„Haî sus, haî sus
„C'a venit vremea de dus.
„Haî sus, haî sus,
„C'a venit vremea de dus”.

Și deodată un nor ridică palatul, împreună cu toți ceice se aflau înăuntru.

După trei zile se făcu în acel loc o grădină cu pomi roditori și fel de fel de flori.

Locuitorii din acele părți spun că la 12 noaptea se prefăce în grădină palatul la loc și înainte de răsăritul soarelui pere earăși...

(Am. Tiner.)

C. G. Basiliade.

O cugetare Postumă.

De **Eminescu.**

Mizerie, mizerie, soarta sufletelor mari, sufletelor de îngeri... pecînd cei mari, idioți în mărirea lor, se primblă în trăsuri aurite. O! acești

mari! n'ar putea ei să încurajeze, să susție pe acel poet ce-și hrănește viața cu visuri, ce moare de foame cu tot geniul său, care e silit să-și lase fetele să umble goale și sărace pe strade, astfel încît prostituțiunea îmbrăcată în mătase ride cu hohot pe urma virtuții zdrențuite? O, prostituțiunea și rușinea se 'ngroapă 'n mormînt de marmoră și-n sicrie de plumb acoperite de catifea — pe cînd virtutea doarme somnul ei etern între patru scînduri de brad. Și lace există virtute, lace? La teatru cu virtutea, cu noblețea — ce 'nsemnează acei oameni de nimic, care 'ntr'o lume de rai, de fățarnic, de egoiști fac pe virtuozii, pe nobili, pe sufețele caste. Poate oare virtutea să 'nvingă vițiuul... Invinsu-l-a vr'odată? Cînd? La teatru, pe scenă cu virtutea, nu în viața practică, unde-ți trebuie mișelie ca să nu mori de foame și părărea, numai părărea omului onest, ca să mori fericit, și neplîns de ceice rămîn în urmă, mai ales dacă lași avere. — O! am văzut scene, unde mama ascunde testamentul tatălui în sinul ei, de frica fiilor ei ce aproape cu cadavrul ne-'nmormîntat încă, caută cu ochiri umede, însă de șarpe, testamentul răposatului. Am văzut asemenea scene, unde soția leșină, numai pentru-că letargia și libertatea ce dă paloarei sale îi șade bine. E infam tot ce e om... nu cred în această bestie răutăcioasă care se trage din maimuțe și care și-a adus toate obiceiurile rele ale străbunilor ei.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate. Reclama e sufletul comerțului. — Prin reclamă la progres!

„Varadiana“ societate pe acțiuni în Varadia.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului „Varadiana“, societate pe acțiuni în Varadia se invită la adunarea generală extraordinară ce se va ține **Duminecă în 4 Novembre st. n. 1911 la 11 ore a. m. în localul institutului.**

OBIECTELE:

1. Constituirea biroului.
2. Urcarea capitalului societar.
3. Eventuale propuneri.

Varadia, la 15 Octombrie 1911.

Direcțiunea.

Aviz.

La **Administrația foii noastre** s'a alcătuit o societate pentru a juca la loterie cu peste 100 de lozuri, dintre cele mai bune,

cu 1—2 trageri în fiecare lună.

Membrii societății vor participa, îndată după plățirea celei dintâi rate, ear după achitarea tuturor 48 de rate lunare, cînd se dizolvă societatea, înafară de eventualul — și foarte probabilul — câștig ce se va împărți între participanți, fiecare membru va primi la mîna cîteun loz din fiecare soi cu care jucăm (foarte bune hîrtii de valoare) și lista tragerilor și pe mai departe — grătit.

Ceice doresc a se alătura cu noi la acest joc de noroc, cu cele mai bune șanse, să binevoiască a ne aviza grabnic pe cîteo cartă poștală, spre a li-se comunica detaliurile.

Albert Jancsus

primind prăvalia lui

G. Ivaskovits din strada principală „La mîța neagră“

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, **casă solidă-creștină**, unde se capătă și bumbac, cîrpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu **prețuri fixe**, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviței încă se efeptuesc cu promptitudine.

In „Farmacia bătrînă“ a lui

Max de Knoblauch,

nou renovată, și ajustată modern, serviciu x-7 prompt și culant.

Cine vrea marfă bună, să tîrgue în bătănia

GHEORGHE BOGDANU

peste drum de biserica din Oravița-rom.

AVIZ.

La **tîmplăria Iohan Formayer** în Oravița

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costișitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Pofțiți și vă convingeți!

10 porunci ale agronomului,

foarte însemnate în economie, le capătă ori cine gratis, franco posta, decî fără nicio cheltuială, cine scrie după ele la **Apotecarul Trnkoczy în Laibach**, în Kraina, Austria.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița

se capătă

totfelul de tipăritur, cu prețuri absolut solide.

Farmacia „La Sf. Gheorghe“ Oravița

visa-vis de prăvalia lui R. Goldstein în strada principală.

In farmacia mea, arangeată modern, ce capătă înafară de

tot soiul de medicamente și diferite parfumuri

franceze, engleze, pudră, săpunuri

și alte articole de tot felul atît pentru țerance, cît și pentru damele de elită.

Cu distinsă stimă

ADOLF GROS, apotecar.

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări pe viață și asigurări încontra focului și încontra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valorî asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7 1/2 milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibii**, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad**, la Agentura cercuală din **Oravița** și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de-ai noștri de toată încrederea.